

เล่าเรื่องตำนานพระรอด วัดมหาวันลำพูน

พบกันวันนี้ ขออนุญาตนำเอาประวัติตำนานเรื่องเล่าความเป็นมาของ พระรอดวัดมหาวัน ซึ่งถือว่าเป็นพระในตำนาน อีกองค์หนึ่งในพระชุดบุญจากัด ที่มีอายุเก่าแก่ที่สุด และราคาแพง ในระดับต้นๆ ของพระเครื่องเนื้อดินของเมืองไทย ในปัจจุบัน และยังหายากอีกด้วย ถึงกับมีเซียนพระเครื่องผู้หนึ่งได้กล่าวไว้ว่า ดินลำพูน เป็นดินที่มีราคาแพงที่สุดในโลก

พระรอด วัดมหาวัน จ.ลำพูน เป็นกมที่ผู้สันักค้นเก่า เชื่อกันว่า เรียกตามนามพระฤๅษีผู้สร้างคือ พระฤๅษี"นารทะ" หรือพระฤๅษี"นารอด" พระรอดคงเรียกตามนามพุทธรูป สิลางค์ที่ประดิษฐานอยู่ในวิหาร วัดมหาวันที่ชาวบ้านเรียก "แม่พระรอด" หรือ พระ "รอดหลวง" ในตำนาน คือ พระพุทธ ลิกขิปปิมา ที่พระนามงามเทวี เนืองมาจากกรุงละโว้ พระนามนี้เรียกกันมาก่อน จะพบพระรอดพระพุทธรูปองค์นี้ ที่พื้นผิวนักกลุ่มเซ็ใบคล้ายรัศมี ปรากฏด้านข้างทั้งสองด้าน พระรอด มีการขุดพบครั้งแรกราวต้นรัชกาลที่ 5 แต่สืบทราบมาได้จากการบันทึกไว้ ของท่านอธิการ เจ้าอาวาสวัดพระคงฤๅษีในขณะนั้น และอาจารย์

บุญธรรม วัดพระมหาธาตุหริภุญไชย ว่าในปี พ.ศ. 2435 พระเจดีย์วัดมหาวันได้ชำรุดและพังทลายลงบางส่วน ในสมัยเจ้าหลวงเหมพินทุไพจิตร ทางวัดได้มีการปฏิสังขรณ์องค์พระเจดีย์ขึ้นใหม่ ในครั้งนั้น ได้พบพระรอดภายในกรุเจดีย์มากที่สุด พระรอดมีลักษณะของผิวน้ำใบโพธิ์คล้ายพระศิลา ในพระวิหารวัดมหาวัน ผู้พบพระรอด ในครั้งนั้นคงเรียกตามนามพระรอดหลวง แต่นั่นมาก็ได้นำพระรอดส่วนหนึ่งที่พบในครั้งนี้ นำเข้าบรรจุไว้ในองค์พระเจดีย์ตามเดิม อีกประมาณหนึ่งบาตร

พระรอด ชุดค้นพบในปี พ.ศ. 2451 ในครั้งนั้นฐานพระเจดีย์ใหญ่วัดมหาวันชำรุด ทางวัดได้รื้อออกเสียและปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ ได้พบพระรอดที่บรรจุไว้ใน พ.ศ. 2435 ได้นำออกหมด และนำออกแจกจ่ายแก่ข้าราชการและผู้ร่วมงานในขณะนั้น เป็นการพบพระรอดจำนวนมาก พระรอดกรุนี้ถือเป็นพระกรุเก่าและตกทอดมาจวบบัดนี้ และทางวัดมหาวันได้จัดพิธีสร้างพระรอดรุ่นใหม่บรรจุไว้แทน เข้าใจว่าคงเป็นรุ่นที่พระครูบากองแก้วเป็นผู้สร้างไว้เพราะมีบางส่วนนำออกแจกให้ประชาชนในขณะนั้น เรียกว่า พระรอด ครูบากองแก้ว

จากนั้นช่วงเวลาผ่านมาถึง ปี พ.ศ. 2498 ได้ขุดพบพระรอดด้านหน้าวัด และได้ฐานกุฏิพระ ได้พบพระรอดจำนวนเกือบ 300 องค์ มีทุกพิมพ์ทรง กรุนี้ถือว่าเป็นกรุพระรอดกรุใหม่ ที่หมุนเวียนอยู่ในปัจจุบันนี้ถึงปี พ.ศ. 2508 ทางวัดมหาวันได้รื้อฟื้นพระอุโบสถ เพื่อปฏิสังขรณ์ใหม่ ได้พบพระรอดครั้งสุดท้ายที่มีจำนวนมากถึง 300 องค์เศษ พระรอด

รุ่นนี้มีผู้เข้ามาให้เช่า ในกรุงเทพฯ จำนวนมาก พระรอดส่วนใหญ่จะคมชัด และงดงามมากเป็นพระรอดกรุใหม่รุ่นสอง หลังจากนั้นต่อมาก็มีผู้ขุดหาพระรอด ในบริเวณลานวัด แทบทุกซอกทุกมุมทั่วพื้นที่ในวัด นานๆ ถึงจะได้พบพระรอดขึ้นมาองค์หนึ่ง เป็นเวลาผ่านจนถึงปัจจุบัน จนกระทั่งทางวัด ได้รับความเสียหายจากการขุดพระรอด นอกจากพระรอดแล้ว วัดมหาวันยังขุดพบพระเครื่องสกุลลำพูน เกือบทุกพิมพ์ ที่พิเศษคือ ได้พบพระแผ่นดินทองคำเงิน แบบเทริดชนมมากที่สุดใกล้ลำพูนด้วย

พระรอดได้ขุดค้นพบที่วัดมหาวันเพียงแห่งเดียวเท่านั้นเนื้อดินเผาสีเขียวหมึกกุ่มมาก องค์พระประทับนั่งขัดเพียรปางมารวิชัยประกอบด้วยพื้นผิวน้ำใบโพธิ์ทั้งสองด้าน มีศิลปะโดยรวมแบบทวารวดี - ศรีวิชัย เป็นรูปแบบเฉพาะของสกุลช่วงสมัยหริภุญไชย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 แบ่งลักษณะ แบบได้ 5 พิมพ์ทรง คือ พิมพ์ใหญ่ พิมพ์กลาง พิมพ์เล็ก พิมพ์ต้อ และพิมพ์ดินนํ้า มีลักษณะจุดตำหนิโดยรวมที่เป็นสัญลักษณ์ปรากฏทุกพิมพ์ ในพิมพ์ใหญ่ กลาง เล็ก (มีต่อ).

ขอขอบคุณที่มา : หนังสือวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดลำพูน พ.ศ.2544

วัชรพงษ์ อินต๊ะนนท์/รายงาน